

Bilag 1 Klima og Miljøudvalget

NOTAT:

Rollefordelingen mellem stat, region og kommune i sager om forurening af grundvand og eller drikkevand

Spørgsmål om forurening af grundvand og drikkevand varetages primært efter, Miljøbeskyttelsesloven¹, Vandforsyningsloven², Jordforureningsloven³ og Miljømålsloven⁴.

Vandforsyningsloven og hovedparten af Miljøbeskyttelsesloven administreres af kommunerne. Jordforureningsloven administreres primært af regionerne.

Statens opgaver

I relation til sager om forurening af grundvand/drikkevand har staten følgende opgaver:

- Udarbejder lovgivning, bekendtgørelser og vejledninger
- Gennemfører undersøgelser af forurenende stoffer som baggrund for lovgivning, overvågning m.v.

Miljøbeskyttelsesloven:

- Meddeler tilladelser til en række særligt forurenende virksomheder i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5
- Fører tilsyn med en række særligt forurenende virksomheder i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5

Miljømålsloven:

- Udarbejder vandplaner med overordnede kvalitetskrav.
- Overvåger grundvand, overfladevand m.m.

Der har ikke hidtil været fastlagt en indsats til beskyttelse af grundvandet i regi af vandplanerne, argumentationen har været at den beskyttelse der er fastlagt igennem anden lovgivning er tilstrækkelig til at sikre drikkevandets kvalitet. I kommende planer forventes der dog fastlagt en indsats der skal sikre ressourcen, det vil sige at der må forventes en begrænsning af indvindingens størrelse i områder hvor indvindingen påvirker overfladevand sådan at miljømålene ikke kan nås

Jordforureningsloven:

- For arealer ejet af Forsvarsministeriet, er det Forsvarsministeriet der varetager en del af de opgaver, der i øvrigt er pålagt regionerne

Vandforsyningsloven:

- Kortlægger grundvandsforekomster og deres naturlige beskyttelse
- Afgrænser drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til almene vandforsyninger, indsatsområder
- Fastsætter kvalitetskrav til vand i relation til anvendelse

¹ Lov om miljøbeskyttelse (Miljøbeskyttelsesloven). Lovbek. nr. 879 af 26. juni 2010

² Lov om vandforsyning m.v. Lovbek. nr. 1199 af 30. september 2013

³ Lov om forurennet jord (Jordforureningsloven). Lovbek. nr. 1427 af 4. december 2009

⁴ Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven) Lovbek. nr. 932 af 24. september 2009

Godkendelse af materialer til drikkevandssystemer

Alle materialer, der indgår i drikkevandssystemer fra de store forsyningsrør ude i vejen til vandhanen inde i bygningerne, skal være omfattet af Energistyrelsens godkendelsesordning "Godkendt til drikkevand". Ordningen omfatter også en mærkning af de godkendte materialer. At godkendelsesordningen overholdes er op til de autoriserede VVS-installatører o.a., der varetager arbejdet med drikkevandsinstallationer fra vandværk til forbruger. Ordningen "Godkendt til drikkevand" er trådt i kraft januar 2013, og har afløst den tidligere VA-godkendelsesordning.

Regionernes opgaver

Regionerne har nedenstående opgaver

Jordforureningsloven:

- Kortlægger hvor forurening kan være sket (V1-kortlægning)
- Undersøger forurenede arealer efter nærmere vurdering (V2-kortlægning)
- Fjerner eller begrænser miljøskadelig forurening

Kommunernes opgaver

Kommunerne har nedenstående opgaver.

Miljøbeskyttelsesloven:

- Meddeler tilladelser til forurenende virksomheder (undtaget virksomheder hvor staten er godkendelsesmyndighed)
- Fører tilsyn med forurenende virksomheder (undtaget virksomheder hvor staten er tilsynsmyndighed)
- Meddeler påbud vedrørende forurening, f.eks. lækkende olietanke
- Meddeler tilladelser til deponering af forurenede jord
- Meddeler tilladelser til oplag, udledning og nedsivning af forurenende stoffer

Godkendelse af brandøvelsespladser på Flyvestation Karup

Brandøvelsespladserne er miljøgodkendte iht. Miljøbeskyttelsesloven, første gang i 1990. Gennem årene er der meddelt en række ændringer af miljøgodkendelsen og i 2013 er der foretaget en revision af samtlige tilladelser. Alle brandøvelser på de 2 pladser må kun ske på befæstede arealer, hvor alt spildevand opsamles og afledes til rensningsanlæg. Der anvendes ikke mere skum indeholdende PFAS.

Jordforureningsloven:

- Medvirker til regionernes kortlægning og undersøgelser (primært faktuelle oplysninger)

Generelt vedr. jordforurening

Det er regionernes opgave at undersøge arealer, hvor jorden eller grundvandet kan være forurenede. I første omgang registreres arealer på baggrund af oplysninger om arealanvendelsen tilbage i tiden, og i anden omgang gennemføres feltundersøgelser for at fastlægge forureningens omfang, risikoen for anvendelsen af de forurenede arealer og risikoen for forurening af grundvandsressourcer. Endelig skal regionerne foretage afværgning af de forureninger der kan have betydning for menneskers sundhed.

Hvor der er tale om en eksisterende virksomhed der forurener, er det kommunen der skal udstede påbud om undersøgelser og om fjernelse af forureningen efter miljøbeskyttelseslovens regler. I disse tilfælde er det forurenere der skal betale for undersøgelser og oprydning. Undertaget fra Regionernes arbejde er f.eks. også forurening ved tankstationer, hvor opgaven varetages af Oliebranchens Miljøpulje.

Vandforsyningsloven:

- Tilsyn med vandindvindingsanlæg
- Kan påbyde analyseprogram ud over obligatoriske
- Vurderer analyseresultater
- Håndhævelse ved dårlig vandkvalitet
- Udarbejder vandforsyningsplan
- Udarbejder indsatsplaner for beskyttelse af drikkevandsressourcer

Rapporten om fluorforbindelser i drikkevand, som kommunerne blev orienteret om fra Miljøstyrelsen i starten af oktober måned 2014, er et eksempel på, at kommunen modtager nye oplysninger om forurening af grundvandet et konkret sted samt oplysninger, der gør det sandsynligt, at der kan være tilsvarende forurening andre steder.

Her er det kommunens opgave at undersøge, om der indenfor kommunen er vandindvindinger, hvor der kan være risiko for forurening. Er der risiko, skal kommunen vurdere risikoen og om nødvendigt påbyde anden vandforsyning, eller sikre at risikoen undersøges nærmere. F.eks. ved at pålægge den pågældende vandforsyning et særligt analyseprogram, der tager højde for de forurenende stoffer der kan optræde.

Almene vandforsyninger (vandværker der forsyner 10 eller flere ejendomme)

Alle almene vandforsyninger og andre forsyninger med drikkevand af tilsvarende omfang, er meddelt en indvindingstilladelse af kommunen (tidligere amtet). Ved udarbejdelse af tilladelsen, er det bl.a. er vurderet, om der var forureningskilder i indvindingsoplandet, som kunne være til risiko for kvaliteten. Ved godkendelse af nye kildepladser, tages der et vidtgående hensyn til, at der ikke er forureningsrisiko af betydning i oplandet, men det er en kendsgerning, at flere ældre kildepladser er placeret i by- eller industriområder hvor forureningsrisikoen må vurderes at være større.

Alle vandforsyninger for drikkevand er efter *bekendtgørelse om vandkvalitet* pålagt et obligatorisk analyseprogram. Dels af det ubehandlede råvand fra borerne og dels af det behandlede vand der sendes ud til forbrugerne gennem ledningsnettet. Analysehyppigheden stiger efter vandværkernes størrelse, men som minimum skal der foretages en omfattende analyse af råvandet fra borerne hvert 5. år, og af rentvand til ledningsnettet hvert andet år.

Det obligatoriske analyseprogram omfatter en lang række stoffer, der dels forekommer naturligt, dels er typiske for forurening fra by- eller industriområder. Analyserne omfatter:

- Naturligt forekommende stoffer (klorid, natrium, jern, nitrat, nitrit, calcium, sulfat m.fl.)
- Bakterier
- Olie- og benzinstoffer
- Organiske klorforbindelser
- Pesticider og nedbrydningsprodukter

Kommunen kan påbyde, at der analyseres for andre stoffer ud over det obligatoriske, hvis der er viden om særlige forureningskilder i oplandet. Vandværkerne i Viborg Kommune er ikke gennemgået specifikt med henblik på at vurdere behovet for at udvide analyseprogrammet ud over det obligatoriske.

Ved konkrete oplysninger om risiko for forurening vurderer kommunen risikoen i forhold til alle vandindvindinger i området.

Ikke almene vandforsyninger (vandforsyninger der forsyner mindre end 10 ejendomme).

Viborg Kommune har godt 50 *ikke almene vandværker*, (forsyner 3 – 9 husstande) og over 2.000 ejendomme med egen vandforsyning. Kun et fåtal af dem har p.t. en formel indvindings-tilladelse, og forureningsrisikoen i omgivelserne er ikke vurderet.

Ikke almene vandforsyninger er omfattet af et langt mindre obligatorisk analyseprogram end almene vandforsyninger. For ejendomme med egen vandforsyning, omfatter programmet kun en *forenklet kontrol* hvert 5. år (bedømmelse af vandets udseende, temperatur, ledningsevne, nitrat, fosfor, pH, og bakterier).

Som nævnt vedrørende de almene vandværker, gælder det også her, at ved konkrete oplysninger om risiko for forurening, vurderer kommunen risikoen i forhold til alle vandindvindinger i området.

Det kan specielt nævnes, at Viborg Kommune gennem de seneste 3 år har gennemført en pesticidkontrol af de *ikke almene vandværker*, med henblik på at påbyde en udvidelse af analyseprogrammerne for de relevante vandværker. Det samlede resultat af disse analyser forventes forelagt Klima- og Miljøudvalget i januar 2015.

Organiske fluorforbindelser ved Flyvestation Karup (PFAS)

Med hensyn til risikoen for forurening med organiske fluorforbindelser, som var på dagorden for Klima og Miljøudvalget på mødet d. 30. oktober 2014, så indgår disse forbindelser ikke i de obligatoriske analyseprogrammer, og man kan ikke forvente, at de pågældende stoffer er dækket ind af andre obligatoriske analyseparametre.

Det er her kommunens opgave at vurdere, om der er arealer i kommunen, hvor de pågældende stoffer har været brugt og hvor der kan være en risiko for, at drikkevandsforsyninger kan være forurenede af stofferne. I det aktuelle tilfælde, er der tale om stoffer der f.eks. har været anvendt i brandslukningsskum, tæppeindustri, farve- lak produktion, galvanisering, imprægnering af papir, læder, tekstiler.

På Flyvestation Karup findes 2 brandøvelsespladser ("gammel" og "ny" brandøvelsesplads). De 2 grunde er registreret som forurenede i henhold til jordforureningsloven (V2), primært på grund af forurening med olie/benzin, og de bliver for øjeblikket undersøgt og overvåget af Forsvarsministeriet i samarbejde med Region Midt og Viborg Kommune med henblik på forureningens styrke og udbredelse. Undersøgelsen for PFAS omfattede kun én prøve af grundvandet fra den gamle øvelsesplads og én fra den nye øvelsesplads. PFAS blev påvist i prøven fra den gamle brandøvelsesplads, men ikke i prøven fra den nye brandøvelsesplads. Undersøgelsen for PFAS kan kun betragtes som orienterende, og den kan ikke udelukke, at grundvandet under den nye brandøvelsesplads også er forurenede med PFAS.

Vandforsyningsplanlægning

Kommunerne skal udarbejde vandforsyningsplaner, som fastlægger hvorledes vandforsyningen skal tilrettelægges, herunder hvilke anlæg forsyningen skal bygge på og hvilke forsynings-

områder de enkelte anlæg skal have. Byrådet vedtog d. 1. maj 2013 en ny vandforsyningsplan for hele Viborg Kommune. Ud over at fastlægge forsyningsområderne for de 56 fremtidige vandværker, lægger vandforsyningsplanen også de overordnede rammer for kommunens administration af vandindvinding og vandforsyning, og for vandværkernes tekniske og hygiejniske tilstand.

Drikkevandsindsatsplaner

Kommunerne skal udarbejde indsatsplaner for fremtidig beskyttelse af grundvandsressourcerne i de forureningsfølsomme dele af "*områder med særlige drikkevandsinteresser*" og i indvindingsoplande til fremtidige vandværker. Indsatsplanerne bygger på en kortlægning af grundvandsressourcerne som udføres af Naturstyrelsen. Planerne skal fastlægge retningslinjer for kommunens fremtidige planlægning, og sagsbehandling med henblik på at sikre, at de grundvandsressourcer, der skal være grundlag for fremtidens drikkevandsforsyning, bevares i en uforurenet tilstand. Forvaltningen planlægger at udarbejde 14 indsatsplaner. P.t. er der vedtaget indsatsplaner for 2 områder, for 2 har forslag været i offentlig høring og for 2 områder er forslag under udarbejdelse.